

Dagthema: Onrecht

Overweging 25 november – Bert van der Meer

“... We leven in Nederland met mensen met verschillende achtergrond.
Daar kun je een oordeel over hebben,
maar dat doet niets af aan het feit dat dat zo is.
Er is geen weg terug, alleen vooruit.
De geschiedenis is bezaaid met voorbeelden
waar het toe leidt als de ene bevolkingsgroep zich
beter en meer voelt dan de andere,
dus die heilloze weg hoeven we niet te gaan...”

Eerste lezing uit 1 Koningen 17:10-16

Tweede lezing uit Marcus 12:38-44

Openingsgebed

Eeuwige,
Uw woord roept ons tot vrede
en gerechtigheid.
Het zegt ons,
dat wij uw naam niet mogen belijden
als wij de naaste geweld aandoen.
Maak ons in deze viering
tot waakzame boodschappers van het licht.
Tot werkers aan de vrede
en voorsprekers van de armen.
Leg uw woord van vrede in ons hart.
Amen.

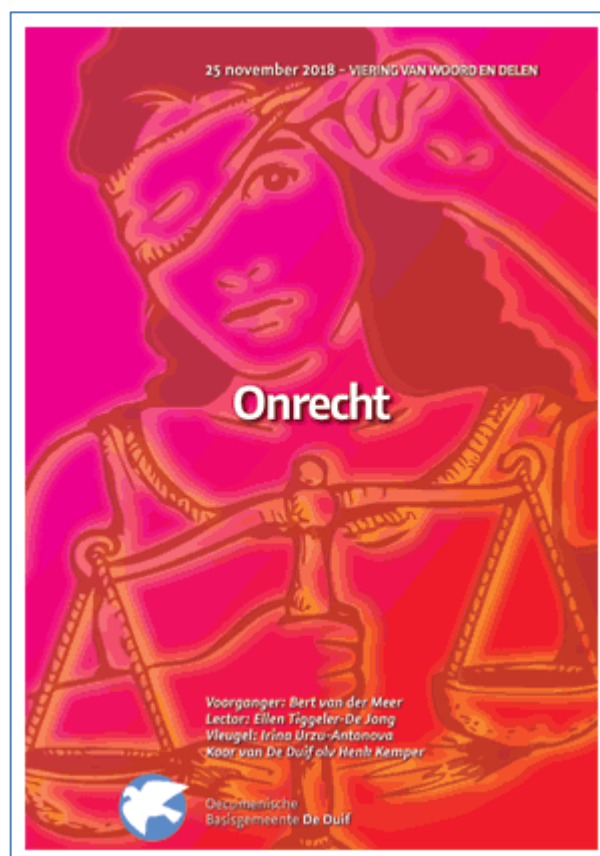
Lied

Henriëtte Roland Holst / Tom Löwenthal

Dit ene weten wij
en aan dit een houden wij ons vast in de
duistere uren.
Er is een woord dat eeuwiglijk zal duren
en wie 't verstaat, die is niet meer alleen

Welkom en inleiding

Welkom hier in de Duif op zondag 25 november 2018.
Welkom als je hier voor het eerst bent, ...

Vandaag is de laatste zondag van het kerkelijk jaar, doorgaans het toneel van het einde der tijden. Door een gelukkig toeval, of zo je wilt een schitterend ongeluk, heb ik niet die lezingen gekozen, maar lezingen waarin arme weduwen een hoofdrol spelen. Weduwen behoorden in die maatschappij tot de kanslozen. Weinig geld en weinig perspectief. En dat maakt kwetsbaar. Zowel Jezus als Elia keren hun situatie om en dat is een interessant inzicht voor ons.

De positie waarin zij verkeren voelt onrechtvaardig. En als we het dan over onrecht hebben, dan kan ik de voornaamste discussie die op dit moment woedt in ons land natuurlijk niet laten liggen.

Recht op demonstreren inperken

In één van de meest welvarende en gelukkigste landen ter wereld woedt een discussie over symboliek bij een kinderfeest. En het loopt zó hoog op dat Burgemeesters het recht op demonstratie inperken en er relletjes ontstaan met voetbalsupporters. Inderdaad, voetbalsupporters die zich opwerpen als verdedigers van ons cultureel erfgoed.

Wat is er gebeurd dat de voorstanders van de Zwarte Piet zich zo extreem willen laten gelden? Ik heb me daar lang over verbaasd, bijvoorbeeld wat er in vaart als je geweld pleegt om een figuur te behouden die niet eens bestaat? Straks méér.

Verder hebben we vandaag een aantal liederen over onrecht, waarvan degene die straks volgt wel de meest heftige is. “Niksers, Leeghoofden” begint het en het is gebaseerd op Psalm 14. Dat gaat over de waanzin van dwazen die God niet kennen. En het vertrouwen dat we, ondanks alles, in God mogen hebben. Dwazen denken: “Er is geen God. Verdorven zijn ze, en gruwelijk hun daden, geen van hen deugt.”

Laten we, aan het begin van deze viering, even stil worden om al het lawaai en de drukte waar we hier mee zijn binnengekomen even te laten rusten, zodat we hier kunnen zijn, met elkaar, samen.

Lied, naar Psalm 14

Huub Oosterhuis / Bernard Huijbers

Koor: Niksers, leeghoofden, goden zijn het,
levende doden die zeggen: jouw god is geen god,
zinloos, halfzacht, onhandelbaar is zijn gebod -
blindgangers zijn het die zeggen:
er bestaat geen laatst gericht geen eerste naam.
En zo gezegd, zo gedaan:

Allen: Zij breken de weg op, verwoesten het land,
niemand die raad weet, niemand die recht doet,
niemand, niemand.
Zij zuigen de lucht uit, zij wroeten
de zilveren bronnen uit andermans grond,
draketanden, angstdromen zaaien zij rond,
zij stoten de armen het woord uit de mond.

Allen: Zij breken de weg op.....

In zijn verborgenheid, van achter het licht,
houdt Hij zijn ogen hoopvol gericht
op de kinderen der mensen,
Hij zoekt of er nog één is, waar ook,

in welke uithoek,
die beter weet, opnieuw begint,
één kind dat durft, één die zijn wortels
uitstrekt naar de bron.

Maar allen zijn verwelkt, verstomd
en geen begin houdt stand.

Allen: Zij breken de weg op.....

“Hebben zij nog nooit van mij gehoord,”
zegt Hij, “die aanstichters van dood,
die mijn mensen verpatsen en vreten als brood,
die loochenen dat Ik ben die Ik ben,
dat Ik bij name ken de minste der armen,
dat het mijn naam is een god van ontrenten zijn,
dat zij wel sterk staan misschien, maar
mijn trouw en mijn toekomst duren het langst.
Wisten ze dat, ze zouden dood vallen van angst.”

Allen: Zij breken de weg op....

Nu nog zijn ze bij machte de arme te honen,
te schande te maken zijn droom van een eigen nieuw land,
zo hem te knechten, dat hij vertwijfelt aan dat visioen.

1.Koor 2.&3. Allen
Ik, zegt Hij, Ik zal hem recht doen,
Ik, zegt Hij, Ik zal hem recht doen.

Allen:
Zij breken de weg op verwoesten het land?
Ik ben het die raad weet, iemand die recht doet,
iemand, iemand.

1.Koor 2.Allen
Zal onze redding ooit dagen, de stad van de vrede?
Zal Hij ons lot ten goede keren, die heeft gezegd:
Ik ben jouw god, "jouw toekomst" is mijn naam?
Kan ooit een heel volk uit de dood opstaan?

1e Lezing – 1 Koningen 17:10-16

Elia ging op weg naar Sarefat, en toen hij bij de stadspoort aankwam, zag hij een weduwe die bezig was hout te sprokkelen. Hij riep haar en vroeg of ze een kommetje water voor hem wilde halen, zodat hij zijn dorst kon lessen. Terwijl ze wegliep om water te halen, riep hij haar na of ze ook een stuk brood voor hem wilde meenemen. ‘Zo waar de Eeuwige, uw God, leeft,’ antwoordde zij, ‘ik heb niets meer in voorraad, alleen een handjevol meel in de pot en een restje olijfolie in de kruik. Kijk, ik heb net een paar takken geraapt om iets te eten te maken voor mij en mijn zoon. Als dat op is, zullen we van honger sterven.’ Maar Elia zei: ‘Maak u niet ongerust. Doe wat u van plan was, maar bak van wat u in huis hebt eerst iets voor mij en kom me dat brengen. Daarna kunt u voor uzelf en uw zoon iets klaarmaken,

want dit zegt de Eeuwige, de God van Israël: Tot op de dag dat ik weer regen op de aarde zal laten vallen, zal er meel in de pot zijn en zal de oliekruik niet leeg raken.' De vrouw ging naar huis en deed wat Elia had gezegd. En ze hadden elke dag te eten, zij, Elia en haar familie. Er was meel in de pot en de oliekruik raakte niet leeg, zoals de Eeuwige bij monde van Elia had beloofd.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Er schreeuwt een mens, onrecht,
de schreeuw van de hongersnood.
Er werd op hoog gezag besloten:
een deel der mensheid hoeft geen brood.
Opdat wie rijk is rijk kan blijven leven,
wie heeft hem wordt gegeven, onrecht,
en de rest mag dood.

Het gaat als vuur, onrecht,
het blakert je steden zwart.
Maar jij woont in gekoelde tuinen,
met blinde muren om je hart.
Je leert de sterken op de zwakken jagen,
je leert ze zich gedragen, onrecht,
als een ras apart.

Dit is jouw uur, onrecht,
geen god die nog hoger scoort.
Je hebt al haast de hele wereld,
alleen nog niet het laatste woord.
Dat staat met licht geschreven in de geesten
van mensen, niet van beesten, onrecht,
en dat plant zich voort.

2e Lezing – Marcus 12:38-44

Tijdens zijn onderricht zei hij: 'Pas op voor de schriftgeleerden die zo graag in dure gewaden rondlopen en eerbiedig begroet willen worden op het marktplein, en een ereplaats willen in de synagogen en bij feestmaaltijden: ze verslinden de huizen van de weduwen en zeggen voor de schijn lange gebeden op. Over hen zal strenger worden geoordeeld dan over anderen!'

Hij ging tegenover de offerkist zitten en keek hoe de mensen er geld in wierpen. Veel rijken gooiden veel geld in de kist. Er kwam ook een arme weduwe, die er twee muntjes in gooide, ter waarde van niet meer dan een quadans. Hij riep zijn leerlingen bij zich en zei tegen hen: 'Ik verzeker jullie: deze arme weduwe heeft meer in de offerkist gedaan dan alle anderen die er geld in hebben gegooid; want die hebben gegeven van hun overvloed, maar zij heeft van haar armoede alles gegeven wat ze had, haar hele levensonderhoud.'

Overweging

In de lezing uit Koningen (met Elia) komt Elia aan in de stad, heeft dus gereisd. Te voet, waarschijnlijk. En hij had waarschijnlijk een flinke afstand afgelegd. Dus toen hij vroeg om water en brood was dat omdat hij daar erg behoefte aan had. En als reiziger weet je dat je bent overgeleverd aan degenen die je toevallig tegenkomt. En dat was dus de weduwe, die hem vervolgens antwoordde dat ze geen brood meer had en wat ze had het allerlaatste was. En dat ze daarna zou sterven. Dat laatste klopte, want de weduwe uit het verhaal leeft niet meer. Maar het ging veel minder snel dat ze vreesde, want zij, Elia en haar zoon hadden dagenlang te eten. Bijzonder is natuurlijk wat er veranderd is bij de weduwe. En dat is dat zij, op voorspraak van Elia, niet meer wanhoopt over of ze te eten heeft, maar erop vertrouwt dat het goed komt. Ze vertrouwt op Hem die leven geeft. Dat vertrouwen haar een beter leven biedt. En dat is best ongelofelijk!

Dan de evangelie-lezing. Jezus beklagt zich over de Schriftgeleerden die zich laten voorstaan op hun vroomheid, zich hullen in dure gewaden, eerbiedig begroet willen worden en een ereplaats willen in de synagoge en bij feestmaaltijden. Die boodschap kennen we; de Schriftgeleerden leven niet wat er geschreven is, maar gebruiken (of misbruiken) het om er zelf beter van te worden. Huichelaars.

Offer van de weduwe

Dan volgt de scène bij de offerkist waar gelovigen langskomen om hun geld in te storten. "Dat doen wij toch een stuk vriendelijker", dacht ik toen ik dat las, want wij gaan rond met een collectemandje. Enfin, hij ziet rijken véél in de offerkist doen en een Weduwe heel weinig. En dan legt hij zijn leerlingen uit dat die Weduwe er veel méér in heeft gegooid dan die rijken. Hij keert het om.

En dat is óók een uitnodiging om te leven in vertrouwen, zoals de weduwe doet. Niet als een losbol, maar wel met vertrouwen dat de Eeuwige het goed met je voor heeft. Niet een voorname plaats claimen op basis van je positie, je rijkdom, je status, maar leven in het besef dat ook jij leeft in Gods genade. Net als die ander. En dat jij ook in die ander zijn plaats kan komen. Morgen, overmorgen of volgend jaar. En dat er dus geen reden is om je boven de ander te plaatsen.

Kinderfeest

Ik heb in de inleiding gezegd dat ik het ook nog wilde hebben over de Zwarte-Pieten discussie. Want die wordt door velen als een groot onrecht ervaren. Ik was eigenlijk een beetje verbaasd dat de strijd nog met zoveel verve wordt gevoerd, maar dat is een feit.

De tegenstanders van Zwarte Piet hebben sinds 2014 de Verenigde Naties achter zich. De mensen die zich daarover hebben uitgesproken in 2014 zijn allemaal hier niet opgegroeid met de Sinterklaas-traditie, maar hebben gekeken met de ogen van nu naar ons kinderfeest. Daar kunnen we ons over verbazen en ik moet toegeven dat ook mijn eerste reactie was: waar bemoeien ze zich mee? Hebben ze niets beters te doen?

Global vilage

Niettemin is er in onze 'global vilage' waar mensen net zo makkelijk naar Barcelona of Praag gaan als naar Dokkum of Tilburg natuurlijk wel sprake van een gezamenlijke code waaraan we ons houden. We gedragen ons niet aanstootgevend of opdringerig, we hebben respect voor lokale gebruiken. En verwachten in ruil daarvoor dat ook wij met respect worden behandeld.

In die 'global vilage' zijn er een aantal mensen die ook een Nederlands paspoort hebben die vinden dat de manier waarop we Zwarte Piet tonen niet OK is. Dat de meerderheid van die mensen gekleurd is, is logisch, want hun kleur wordt gedurende drie weken 'ingepikt' door de

Zwarte Pieten. En weer afgedaan, alsof het een kostuum is. Dat ze vier weken in het jaar door kinderen kunnen worden aangesproken als Zwarte Piet. En als je dacht dat dat alleen maar grappig was: in de eerste 40 jaar van mijn leven begonnen mensen bij het horen van mijn naam, Bert, meteen over Ernie. En in gedachten zag ik mijn hoofd eivormig worden met zo'n zwart plukje erop. En werd daar inderdaad net zo chagrijnig van als Bert van Sesamstraat. Inmiddels kan ik die mopperkont wel waarderen, want dat is óók een niet bestaand karakter die maar een rol speelt en het is niet kwaad bedoeld.

Maar nee, aangezien worden voor iemand anders is niet leuk. Net of je een symbool bent.

Geen racisten

En, al zijn de mensen die Zwarte Piet verdedigen geen racisten, er blijkt onderhuids in de Nederlandse samenleving nog best wat xenofobie aanwezig te zijn. Dat blijkt wel uit de commentaren op internet en de uitspraken van sommige voorstanders. Het is een feit dat in onze open samenleving gekleurde mensen de ranglijst aanvoeren van de 'verkeerde lijstjes': slechte kansen op de arbeidsmarkt, weinig topposities, criminaliteit. En dat onderhuidse, dat wordt gevoed door het gebruik van Zwarte Piet. Dat is ontstaan rond 1850, vlak voor de afschaffing van de slavernij. Dus ja, zwarte Piet is écht zwart, hoor, dat kwam niet door het roet. Dat hebben wij er later bij verzonnen.

Overigens hebben we onze onderliggende voorkeur ook voor andere zaken. Vrouwen in topposities, bijvoorbeeld. Als je aan Nederlanders vraagt of ze liever een man of een vrouw als leidinggevende hebben, antwoordt meer dan 80% dat het niets uitmaakt. Dat is wat we zeggen, wat we vinden. Maar als je plaatjes laat zien van mannen en vrouwen en je aan diezelfde mensen vraagt wie we als leider zien, dan is dat voor verreweg de meerderheid een man. En dat is dus wat we doen, want dat is wat ons stuurt. Dat is niet erg, maar we moeten ons ervan bewust zijn. En het erover hebben.

Zwarte Piet traditie

Terug naar zwarte Piet. Voorstanders vinden dat hun een traditie wordt ontnomen, dat een sprookje waar ze sinds hun kindertijd blij van worden hun wordt afgepakt en dat leidt tot emotie. Eigenlijk is dat ook wel bijzonder, want toen in de jaren '70 die ik zelf behoorlijk gelovig heb doorgebracht, de zwarte Piet veranderde van een boeman in een leuke malle helper van Sinterklaas is dat niet gevoeld als het afnemen van een traditie. Dus die 'traditie' is al jaren aan verandering onderhevig. Het verschil is alleen dat voor de voorstanders er nu een tegenstander zichtbaar is die ze als aanstichter zien. En dus is extreem rechts aanwezig bij de intocht van Sinterklaas. De voorman van Pegida had zich zwart geschminkt en verstoort op die manier de intocht van Sinterklaas in Rotterdam. Pegida, dat is die beweging die vooral in Duitsland gevolg heeft gekregen met grote demonstraties, is voor het behoud van wat ze noemen de nationale cultuur en tegen immigranten en buitenlanders.

Open samenleving

Het is wel bijzonder dat het tot zo'n confrontatie komt. Het gaat al lang niet meer over wel of geen Zwarte Piet. Het gaat erom of we het sommigen in onze samenleving toestaan om met ons in gesprek te gaan over tradities. Als je het nog even doortrekt: dat we accepteren, met elkaar, dat we in een open samenleving leven, waar mensen uit alle delen van de wereld komen. Daar leven we in, daar kunnen we niet meer onderuit. We leven in Amsterdam waar je in veel winkels en terrassen niet meer in het Nederlands geholpen wordt, maar in het Engels. Is dat erg, irritant? Misschien! Overkomelijk? Zeker! En een teken dat er zoveel mensen het hier naar hun zin hebben dat ze besloten hebben te blijven. Wordt ons land dan minder "van ons". Absoluut!

En wat denk je dat ze in Parijs ervaren met de hordes toeristen die daar komen? En Londen, New York, Barcelona?

Ik begrijp best dat het wennen is en aan emotie raakt en dat je het met medestanders geweldig eens kunt zijn dat je je daartegen wilt verzetten, maar realiseer je je dan wel wat je doet? Dat je een ander om zijn standpunten, of zijn kleur, of beide, buitenspel zet met de macht van de meerderheid, of de macht van geweld? En wat blijft er dan nog over van onze maatschappij waarin we het hebben over tolerantie en mensenrechten? Offer je dat dan niet schaamteloos op voor het behoud van wat je denkt te hebben?

En dan zijn we weer terug bij de lezingen van vandaag. Die zijn duidelijk over degenen die vasthouden aan hun bezit, schone schijn, positie, datgene wat ze denken te bezitten. Mijn oom Bauke zei: het gaat niet om het hebben, maar het zijn. Het enige dat telt is je houding tegenover je medemens. Dat is alles. Dat is je leven dat je is gegeven. Net zo goed aan jou als aan de ander. Dat jouw wieg hier stond en niet een straat verder is niet jouw verdienste. Net zo min is het jouw verdienste welke kleur huid je hebt, welke traditie je meekrijgt en welke traditie je meekrijgt. Het gaat erom dat je je medemens met respect tegemoet treedt. Alsof het je vriend is, je broer, je zus. Of je moeder. Als je dan nog geen mededogen voelt, dan mag je mee in de zak naar Spanje, als nikser en leeghoofd.

Geen heilloze weg

We leven in Nederland met mensen met een andere achtergrond. Daar kun je een oordeel over hebben, maar dat doet niets af aan het feit dat dat zo is. Er is geen weg terug, alleen vooruit. De geschiedenis is bezaaid met voorbeelden waar het toe leidt als de ene bevolkingsgroep zich beter en meer voelt dan de andere, dus die heilloze weg hoeven we niet te gaan. We moeten rekening houden met de ander, dat is alles. Zoals we zelf bejegend willen worden. Moge het zo zijn.

Stilte gevolgd door muziek

Geloofsbelijdenis

Ik zal niet geloven in het recht van de sterkste,
in de taal van wapens, in de macht van de machtigen.
Maar ik wil geloven in het recht van de mens,
in de open hand, in de macht der geweldloosheid.

Ik zal niet geloven in ras of rijkdom,
in voorrechten, in de gevestigde orde.
Maar ik wil geloven dat alle mensen mensen zijn,
dat de orde van het onrecht wanorde is.

Ik zal niet geloven dat ik verdrukking daar kan
bestrijden als ik onrecht hier laat bestaan.
Maar ik wil geloven dat recht één is, hier én daar,
dat ik niet vrij ben zolang er nog één mens slaaf is.

Ik zal niet geloven dat de liefde een begoocheling is,
vriendschap onbetrouwbaar en alle woorden leugens.
Maar ik wil geloven in de liefde die alles verdraagt,
in de weg van mens tot mens,
in een woord dat zegt wat het zegt.

Ik zal niet geloven dat honger en oorlog onvermijdelijk
zijn en de vrede onbereikbaar.
Maar ik wil geloven in de kleine daad,
in de schijnbaar machteloze liefde in de vrede op aarde.

Ik zal niet geloven dat alle moeite tevergeefs is,
dat de dood het einde zal zijn,
maar ik durf te geloven altijd en ondanks alles,
in de nieuwe mens, in Gods eigen droom:
een nieuwe hemel, een nieuwe aarde waar gerechtigheid
zal wonen. Amen.

Lied van alle dagen

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Nooit hoorden wij andere stemmen dan de onze.
Nooit waren er handen die doen wat handen niet kunnen.
Nooit andere goddelozer mensen dan wij.

Maar er was daglicht, alle dagen, wat ook gebeurde,
alsof wij liepen over een onzichtbaar weefsel,
boven de afgrond gespannen, dat niet scheurde.

Nooit werd iemand weggetild uit de tijd.
Maar soms even wordt lijden opgeschort
of dragen mensen het samen.
Zo zouden wij moeten leven.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed

V: Eeuwige, Gij kent ons en weet wie wij zijn.
Gij kent onze verlangens
en kent onze angsten.
Wij zijn ongelijk,
want nog altijd verschillend.

V: Maar toch, God van mensen,
bindt ons een geheim.
Een geheim dat verteld wordt,
verklaard wordt, ontraadseld
en toch een geheim blijft.
Een wonder, een kracht:
want ons werd gezegd
van genade en vrede,
dat U zich niet afkeert van ons,
van Uw mensen.
Uw mensen die diep in hun hart willen leven
voor alles wat goed is, voor alles wat God is.

- A: Wij danken U God,
voor het woord ons geworden
in Jezus Uw Zoon, die het sprak
en die deed wat Hij doen moest op aarde;
waar eenzaamheid, hoon en bezing Hem wachtte.
Eeuwige, leer ons luisteren,
want Hij was de mens,
zo volmondig, volkomen,
die leerde wat trouw is
en preekte van liefde,
van leven, vergeven.
Hij wees ons de weg
en liet het Onzichtbare zien:
- V. De God van ons mensen,
verschenen in Jezus,
de helper, de trooster, het licht van de wereld,
het leven, het Lam,
die hier aan Zijn tafel
verwarden, verwaalden, verwaaiden, verweesden
een plaats heeft gegeven;
niet vraagt hoe je was, hoe je bent,
maar vermoedt hoe je worden zal,
samen met Hem, na de maaltijd.
Zo blijft Hij eenvoudig, gewoon, in ons midden,
zoals in de avond toen Hij werd verraden:
Hij deelde en schonk met het zekere weten
van lijden en sterven. Hij deelde zich uit.
- A. Het brood in Zijn handen werd ons tot een teken.
Hij nam het, hij brak het en dankte U, Vader.
Hij deelde en zei: “Neemt allen en eet,
want dit is Mijn lichaam, gebroken voor U.”
- A. Zo nam Hij de beker en dankte de hemel
voordat Hij hem doorgaf met deze belofte:
“Dit is de beker van nu en uw toekomst,
met wijn van het nieuwe verbond van altijd.
Dit is Mijn bloed dat voor u en de mensen
zal worden vergoten als delging van schulden,
voor nu en voor later is dit u een teken:
Ik geef het aan u. Neemt en denkt dan aan mij.”

Nodiging

Breken en delen van brood en wijn

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Refr. Wie heeft brood genoeg
voor zo grote hongerige menigte? (2x)

Woord dat zegt wat liefde is,
en weer zegt: de aarde delen,
recht is liefde, brood voor velen,
God is brood is mensenrecht?
Woord van God, God in ons, hou aan.
Eeuwig woord, alledagenwoord,
doe ons verstaan.

Refr. Hongerdood genoeg
voor zo grote goddeloze menigte. (2x)

Hand die kan wat liefde is,
maar niet doet: de aarde delen,
nieuwe levensbomen telen,
God de hand die mensheid voedt?
Hand, doe goed. God in ons, hou aan.
Kinderhand, grotemensenhand,
breng dood tot staan.

Refr. Mensengeest genoeg
voor zo grote mensgeworden menigte. (2x)

Geest die weet wat liefde is,
en volvoert: de aarde delen,
hoeveel liefde zal het schelen
of er God of niet-god is?
Mens, doe goed. God in ons, hou aan.
Levensgeest, allemensengeest,
vuur liefde aan.

Refr. Wie is God genoeg
voor zo grote hongerige menigte? (2x)

Voorbeden

Onze Vader

Onze Vader, al zolang onderweg
van de hemel naar de aarde,
Uw Naam worde geheiligd,
nooit meer in gevechten
van volk tegen volk,
van man tegen man;

Uw Naam worde gedaan en doorgegeven
in gerechtigheid en vrede,
van mens tot mens,
van land tot land,

over heel de wereld.

Laat komen uw rijk
door allen die veranderd zijn
in mensen van vrede en mededogen.

Laat gebeuren in ons midden
wat wij hebben uitgesteld tot in de hemel.

Geef ons heden zoveel inzicht
dat wij weten wat ons werkelijk tot vrede en toekomst brengt.

Vergeef ons dat wij U tegenhielden
in zoveel mensen, zoveel eeuwen lang.

En leid ons weg uit de verleiding
tot macht en geweld,
maar verlos ons vandaag nog
van één wereld voor enkelen
en open die wereld
van God en mens met allen.
Amen.

Slotlied

Huub Oosterhuis / Thom Lowenthal

De woorden die wij spraken tot elkaar,
haastige harde lieve onverstane,
de nacht die wij verzwegen voor elkaar,
de bange dromen, de doorluchte wanen,
de dagen die wij gingen met elkaar
in donker woud door schaduwlichte lanen.

De mensen die wij werden één voor één,
spelende handen helderziende ogen,
lichamen stromend water steen en been,
vurige zielen vonken mededogen,
die ene die wij zijn en anders geen,
die anderen die wij nog worden mogen.

Dit niets dat overleeft ternauwernood,
dit alles dat ik ben in vrees en beven,
dit enig hier nu tegen doem en dood,
dit korte, lichte, lange eigen leven
dat wij ontvangen als genadebrood,
dat ons gegeven is en blijft gegeven.

Zegenbede

De Eeuwige zij voor je om je de weg te wijzen
De Eeuwige zij achter je om je in de armen te sluiten en je te beschermen tegen gevaar
De Eeuwige zij onder je om je op te vangen wanneer je dreigt te vallen
De Eeuwige zij in je om je te troosten als je verdriet hebt

Hij omgeve je als een beschermende muur als anderen over je heen vallen
De eeuwige zij boven je om je te zegenen

Zo zegene jou de Eeuwige vandaag en alle dagen van je leven.

